

Joanna Nowak
ORCID 0000-0002-7152-6515

„Złotnik – Zegarmistrz” (1987-1989). Krótka prezentacja i bibliografia zawartości czasopisma

Metryka i kalendarium

Złotnik – Zegarmistrz / red. nacz. Ewa Zastróżna. – Sopot, 1987-1989 (druk. Zakłady Graficzne w Gdańsku). – Fot. (gł. kolor.), rys., wykr. ; 30 cm. – Kwartalnik.

R. 1 (1987), nr 1. – 46, [2] s. – Podtytuł czasopisma: Kwartalnik Ogólnopolskiego Porozumienia Branżowego Usług Zegarmistrzowskich, Złotniczo-Jubilerskich i Grawerskich. – Kolegium redakcyjne składa się z 9 osób, w tym określono trzy zespoły tematyczne: złotniczo-jubilerski (Andrzej Grzegorzewski – przewodniczący), grawerski (Paweł Kotzbach – przewodniczący), zegarmistrzowski (Andrzej Wilk – przewodniczący). – Zespół stałych współpracowników liczy 10 osób. – Wydawca: SPUP „Zegarmistrz”. – W spisie treści niektóre tytuły artykułów podano także w języku angielskim. – Cena: 1100 zł.

nr 2. – 44 s. – Kolegium redakcyjne poszerzyło się do 10 osób. – Zespół stałych współpracowników liczy 14 osób.

nr 3. – 45 s. (numeracja z tylną okł.). – Zmiana podtytułu: Kwartalnik Ogólnopolskiego Porozumienia Branżowego Usług Zegarmistrzowskich, Złotniczo-Jubilerskich i Grawerskich z siedzibą w Sopocie. – W spisie treści dodano przekłady tych samych tytułów, co na angielski, także na język niemiecki.

R. 2 (1988), nr 1. – 44 s. – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 17 osób. – W spisie treści zaczęto dodawać przekłady tych samych tytułów, co na angielski i niemiecki, także na język rosyjski. – Wzrost ceny do: 2000 zł.

nr 2. – 49 s. (numeracja z tylną okł.). – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 20 osób. – Po raz pierwszy na stronie tytułowej podano ISSN 0860-7117.

nr 3. – 40 s. – Kolegium redakcyjne składa się znów z 9 osób. – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 23 osób.

nr 4. – 44 s. – Zmiana podtytułu: Kwartalnik Ogólnopolskiego Porozumienia Branżowego Produkcji i Usług Zegarmistrzowskich, Złotniczo-Jubilerskich i Grawerskich z siedzibą w Sopocie. – Kolegium redakcyjne zwiększyło się do 10 osób, ponieważ powstał czwarty zespół tematyczny: bursztyniarski (Wiesław Gierłowski – przewodniczący). – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 26 osób.

R. 3 (1989), nr 1. – 48 s. – Zmiana podtytułu: Kwartalnik Ogólnopolskiego Porozumienia Branżowego Produkcji i Usług Zegarmistrzowskich, Złotniczo-Jubilerskich oraz Grawerskich z siedzibą w Sopocie. – Kolegium redakcyjne zwiększyło się do 11 osób. – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 28 osób. – Wzrost ceny do: 4000 zł.

nr 2. – 48 s. – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 29 osób.

nr 3/10. – 40 s. – Po raz pierwszy zastosowano podwójną numerację, tj. w obrębie rocznika i od początku wydawania czasopisma. – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 33 osób. – Wzrost ceny do: 15 000 zł.

nr 4/11. – 40 s. – Zespół stałych współpracowników zwiększył się do 35 osób. – Zmiana wydawcy: Kantor Polskiej Sztuki Złotniczej. – Wzrost ceny do: 25 000 zł.

Wstęp do bibliografii

„Złotnik – Zegarmistrz” wpisuje się w tradycję wydawania czasopism branżowych i w zamierzeniu wydawniczym miał być kontynuacją znanego z okresu międzywojennego miesięcznika pod takim samym tytułem. Czasopismo adresowane było do wszystkich przedstawicieli zawodów związanych z produkcją, naprawą i dystrybucją biżuterii, jubilerskich wytworów sztuki użytkowej oraz urządzeń do pomiaru czasu. Wśród autorów artykułów, a przede wszystkim czytelników byli pracownicy spółdzielni, państwowego „Jubitera”, rzemieślnicy zrzeszeni w cechach, ale i przedsiębiorcy, artyści, pracownicy naukowci. Obok bieżących informacji zamieszczano tutaj opracowania o charakterze monograficznym, historyczne i zawierające tajniki zawodowe, ważne przy wykonywaniu poszczególnych prac. Są też ponadczasowo aktualne porady dla użytkowników biżuterii, miłośników bursztynu oraz pięknych rzeczy, wykonanych z metali i kamieni szlachetnych. Czasopismo było drukowane z dużą ilością barwnych ilustracji i na dobrym papierze. Obecnie można pojedyncze numery kupić czasami w antykwiariatach lub w internetowym handlu społecznościowym, ale okazje takie nie zdarzają się często. Również niewiele bibliotek posiada w swoich zbiorach „Złotnika – Zegarmistrza” z drugiej połowy lat 80. XX wieku (kwerenda w KaRo podpowiada, że oprócz Biblioteki Narodowej, mają go biblioteki uniwersyteckie w Łodzi, Toruniu i Warszawie; niewykluczone, że jest też w niektórych bibliotekach o profilu technicznym). Autorka w swoich zbiorach ma jeden

numer z 1988 roku, a komplet (11 numerów oprawione w dwa woluminy), który posłużył do wykonania tej bibliografii, jest prywatną własnością warszawskiego zegarmistrza, Władysława Mellera. Dziękujemy za udostępnienie.

Bibliografia zawiera wszystkie publikacje (artykuły, sprawozdania, wywiady, wstępy, recenzje, komunikaty) ogłoszone w periodyku. Zastosowano zasadę jednokrotnej rejestracji przyporządkowując każdy opis do najbardziej odpowiedniego działu, a ze względu na niewielkie rozmiary spisu nie dodano odsyłaczy. Opisy bibliograficzne zostały dostosowane do specyfiki opracowania, a sporządzając je zgodnie z zaleceniami normalizacyjnymi, starano się uzyskać kompletność i spójność prezentacji, przy czym trzeba zastrzec, że:

- pominięto tytuły równoległe, bo jakość ich przekładu jest wyjątkowo niska, a ponadto nie zostały umieszczone przy artykułach lecz wszystkie (jeden pod drugim) w spisach treści – każdorazowo w uwagach odnotowano więc tylko ich istnienie;

- większość opisów opatrzono krótką adnotacją o treści artykułu, notki;

- szeregowanie w działach jest alfabetyczne wg tytułów, a jeśli tytuły są identyczne, to ułożono je chronologicznie, ale jest mały wyjątek – biogramy redaktorów i działaczy, związanych z organizacją inspirującą wydawanie czasopiśma, zostały włączone w ciąg z wyróżnieniem nazwiska pogrubioną czcionką;

- rozpisano wszystko, co miało nagłówki, a cykliczne ogłoszenia, komunikaty zarejestrowano w jednym opisie (dotyczy to tylko ostatniego poddziału *Anonse i reklamy*).

Bibliografia została zaopatrzona w indeks osobowy podmiotowo-przedmiotowy.

Tematyka wielobranżowa

Zagadnienia historyczne i współczesne

1. Cech zasłużony nie tylko stolicy / Alicja Hoffman. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 14-15.

Powojenna historia warszawskiego Cechu Złotników, Zegarmistrzów, Optyków, Grawerów i Brązowników.

2. Cudze chwalimy, a swego nie znamy / (red.). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 12-16.

Sprawozdanie z II Krajowej Wystawy Narzędzi oraz Materiałów Zegarmistrzowskich, Złotniczych i Grawerskich w Sopocie, 1-7 lipca 1988 roku.

3. Ogólnopolski Przegląd Wyrobów Złotniczych Sopot '88 : II Krajowa Wystawa Narzędzi oraz Materiałów Zegarmistrzowskich, Złotniczych i Grawerskich : Sopot, Grand Hotel : otwarcie wystawy 1 lipca 1988. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 4-12.

Sprawozdanie z imprezy (1-7 lipca), w której wzięło udział 146 twórców z całej Polski.

4. Rzemieślnicze problemy przed pięćdziesięciu laty / wybór Józef Konarski. – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 7-9.
Przedruk z miesięcznika „Złotnik i Zegarmistrz” nr 8/1939 fragmentów opracowania pt. *Rola cechów i związków cechów w życiu gospodarczym państwa. Referat wygłoszony przez p. Edmunda Bernatowicza, V-prezesa Związku Rzemieślników Chrześcijan w Warszawie na II. Ogólnopolskim Kongresie Rzemiosła Chrześcijańskiego w Częstochowie.*
5. Święty Eligiusz – patron złotników / Michał Woźniak. – II. // 1987, nr 2, s. 14-18.
Legendę i omówienie kultu świętego (patrona wszystkich rzemiosł „metalowych”) zilustrowano wotami i pieczęciami cechów polskich i niemieckich.
6. [Trzydzieści pięć] 35 lat firmy „Jubiler” / [rozm.] E. K. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 20.
Rozmowa z zastępcą dyrektora „Jubilera”, Tadeuszem Kawałą.

Komunikaty i objaśnienia

7. Informacje branżowe // 1989, nr 1, s. 6.
Komunikat handlowy Urzędu Probierzczego w Krakowie oraz zaproszenie Zarządu Cechu Złotników, Zegarmistrzów, Optyków, Grawerów i Brązowników m.st. Warszawy do udziału w II Ogólnopolskim Spotkaniu Zegarmistrzów w Klasztorze w Niepokalanowie (23-24.09.1989).
8. Kalendarz światowych wystaw i targów : VIII-XII 1988 / Mieczysław Celejewski // 1988, nr 2, s. 5.
Podano daty imprez europejskich i azjatyckich.
9. Kalendarz światowych wystaw i targów : 1989 / oprac. M. Celejewski. – Oprac. na podstawie „Goldschmiede und Uhrmacher Zeitung” // 1988, nr 4, s. 4 okł.
Podano daty imprez europejskich i azjatyckich.
10. Ramowy regulamin II Krajowej Wystawy Narzędzi, Przyrządów oraz Materiałów Zegarmistrzowskich, Złotniczych i Grawerskich // 1988, nr 1, s. 3.
Zawiera części: *Cel wystawy; Warunki uczestnictwa; Jury i nagrody.* Wystawie towarzyszyć będą inne imprezy branżowe.
11. Uwaga: redakcyjny prawnik radzi / Zygmunt Kaczmarek // 1989, nr 1, s. 47-48.
Na pytania czytelników odpowiedzi udzielił radca prawny, podając zakres usług w poszczególnych zawodach wg najnowszych uregulowań oraz sposób rozliczania działalności gospodarczej.
12. Uwaga: redakcyjny prawnik radzi / Zygmunt Kaczmarek // 1989, nr 4(11), s. 12.

Zawiera porady radcy prawnego: *Ulgi podatkowe z tytułu nakładów inwestycyjnych, zakupu maszyn, urządzeń itp.; Prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie rzeczoznawstwa w dziedzinie złotniczo-jubilerskiej lub zegarmistrzowskiej.*

13. Wystawa Srebro, bursztyn i inne... – (Informacje branżowe) // 1988, nr 4, s. 20.
Anons zapraszający na ekspozycję Biura Wystaw Artystycznych w Legnicy (9.12.1989-30.01.1990).

Burszynnictwo

Historia i współczesność profesji

14. Eksport opłaca się wszystkim / Wiesław Gierłowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 37-39.
Opracowanie w oparciu o uregulowania prawne i aktualne zestawienia statystyczne.
15. Lektury dla bursztyniarzy / Wiesław Gierłowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 40-43.
We wstępie pt. *Porady bibliograficzne dla praktyków bursztyniarstwa* scharakteryzowano ogólnie rynek książki fachowej, a następnie przedstawiono w układzie chronologicznym (1959-1988) i z krótkim omówieniem treści publikacje w języku polskim, niemieckim i rosyjskim, które mogą być przydatne dla producentów i handlowców.
16. Lektury dla bursztyniarzy / B. K.-C. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 4.
Krótka recenzja 41. zeszytu „Prac Muzeum Ziemi PAN”, który ukazał się pt. *Prace z zakresu badań nad bursztyнем bałtyckim* i zawiera referaty i streszczenia wystąpień wygłoszonych na VI Spotkaniu „Amber and amberbearing sediments” (1988).
17. Lektury dla bursztyniarzy / W. G. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 13.
Dotyczy wydania książek: Barbara Kosmowska-Ceranowicz, Tomasz Konart, *Tajemnice bursztynu*, Warszawa 1989; Borys Iwanowicz Srebrodolski, *Mir antara* [Świat bursztynu], Kijów 1988.
18. Polski bursztyn : złoto północy / (jad). – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 10.
Dotyczy wydania w 1983 roku monograficznego albumu Janiny Grabowskiej, *Polski bursztyn*.
19. Rozszerzenie bursztynowego kręgu / Wiesław Gierłowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 35-36.
Informacja o publikacji Barbary Kosmowskiej-Ceranowicz na temat odkrycia nowych złóż na terenie Niemiec (NRD) oraz Rosji i Ukrainy (ZSRR).
20. Wydobycie bursztynu / Urszula Buca. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 24-25.

Podstawy prawne, historia i aktualna działalność Zakładu Wyrobów z Metali Szlachetnych i Bursztynu „Polsrebro – Jantar” w Sopocie, który posiadał – przez jakiś czas jako jedyny w Polsce – koncesję na gospodarkę bursztynem.

21. Wystawa bursztynu w Pasawie : (Passau, RFN – Bawaria) : ze zbiorów Muzeum Ziemi PAN / Barbara Kosmowska-Ceranowicz. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 34-37.
Sprawozdanie z wyjazdowej ekspozycji warszawskiego Muzeum w Oberhausmuseum w Pasawie („Tajemnice i piękno bursztynu” = „Geheimnisse und Schönheit des Bernsteins”, 10.09-30.10.1988).

Bursztyn – technika i technologia wydobywania, obróbki i wyceny

22. Konserwacja zabytków z bursztynu / Władysław Ślesieński ; zdj. Janina Gardzielewska. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 17-20.
Przegląd technik w oparciu o niemiecką literaturę i prezentacja eksponatów po konserwacji w pracowni Wiesława i Waławy Domasłowskich.
23. O naturalnym bursztynie / Barbara Kosmowska-Ceranowicz ; zdj. Tomasz Konart. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 34-40.
Zawiera części: *Geneza i skład; Znaleziska i złoża bursztynu; Odmiany, gatunki i rodzaje bursztynu; Inkluzje organiczne w bursztynie.*
24. Życie zakłete w bursztynie / Wiesław Krzemiński ; zdj. Tomasz Konart. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 14-18, 23.
Autorem jest pracownik Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie. Artykuł zawiera części: *Jak powstały inkluzje zwierzęce; Żywice kopalne na świecie.*

Grawerstwo, Repuserstwo

Historia i współczesność sztuki i zawodu

25. Chciałem być zegarmistrzem / not. czes. // 1987, nr 1, s. 3.
Wypowiedź grawera z Bydgoszczy, Romana Stykowskiego wraz z oceną jego pracy przez zwierzchnika, Piotra Kotzbacha.
26. Jak powstaje ryngraf? / Sławomir Rożkiewicz. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 12-14.
Definicja, historia i zawodowe tajniki, wg informacji przekazanych przez warszawskiego mistrza w tym fachu, Zbigniewa Cegielskiego.
27. Repuserstwo / Sławomir Rożkiewicz. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 37-40.
Wyjaśniono podstawowe pojęcia (repuserstwo, tresowanie, cyzelowanie) oraz przedstawiono sylwetkę i umiejętności w zakresie konserwacji zabytkowych przedmiotów

Mariana Klabisza z Warszawy, mistrza w trzech rzemiosłach (złotnictwo, brązownictwo, grawerstwo).

Grawery, monogramy – technika i technologia wykonania

28. Grawerowanie monogramów / oprac. Piotr Szafrąński. – Il. – Oprac. na podstawie *Der praktische Graveur* Lipsk 1921 // 1987, nr 2, s. 8-10.
Porady dotyczące stylu i sposobów wykonania.
29. Monogramy / oprac. Piotr Szafrąński. – Il. – Tyt. także ang. – Oprac. na podstawie *Der praktische Graveur* Lipsk 1921 // 1987, nr 1, s. 38-40.
Przedstawiono definicję, typy i podstawowe cechy monogramów.
30. Monogramy : katalog / oprac. J. K. – Il.
[Cz.] 1-4, AA-AO. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. [23-26].
[Cz.] 5-8, AP-BF. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. [21-24].
[Cz.] 9-12, BF-CC. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. [21-24].
[Cz.] 13-16, CD-CW. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. [21-24].
[Cz.] 17-24, CZ-EO. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. [17-24].
[Cz.] 25-28, EP-FM. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. [21-24].
[Cz.] 29-32, FM-GK. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. [23-26].
[Cz.] 33-36, GL-HJ. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. [23-26].
[Cz.] 37-40, HI-JB. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. [19-22].
[Cz.] 41-44, JB-KH. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. [19-22].
Wzornik zestawień dwuliterowych opracowany na podstawie *Monogramme und decorationen*, Leipzig 1906.

Jubilerstwo, Złotnictwo, Probiernictwo

Historia i współczesność sztuki i zawodu

31. Barwy kamiennych darów / Krzysztof Jakubowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 33-35.
Sprawozdanie z wystawy w Muzeum Ziemi PAN (10.08.1988-10.06.1989).
32. Dobry przykład : AURIFEX 1987 – Budapeszt, III. Internationale Schmuck – Ausstellung und Wettbewerb / Ewa Zastróżna. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 18-20.
Sprawozdanie ze zorganizowanej z inicjatywy węgierskiego Krajowego Związku Rzemieślników III Międzynarodowej Wystawy WYROBÓW Jubilerskich oraz z Konkursu Złotnictwa i Zdobnictwa, Budapeszt, 16-20 października 1987 roku.
33. Dzieje sztuki złotniczej. [Cz.] 2, Świt Europy średniowiecznej / Michał Woźniak. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 4-8.
Przedstawiono kilkanaście eksponatów z V-VIII wieku.

34. *Dzieje sztuki złotniczej*. [Cz.] 3, *Wczesne średniowieczne: czasy karolińskie i ottońskie* / Michał Woźniak. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 39-44.
W artykule przedstawiono sytuację polityczną, a następnie podkreślono, że złotnictwo tego czasu służyło przede wszystkim Kościołowi i liturgii oraz władcom świeckim (cesarzom i królom). Na podstawie zachowanych i omówionych eksponatów (wśród których są głównie korony, relikwiarze, oprawy ksiąg) starano się wskazać trendy i ocenić poziom rzemiosła.
35. *Dzieje sztuki złotniczej*. [Cz.] 4, *Złotnictwo romańskie* / Michał Woźniak. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 6-11.
W części pt. *O emalii i o złotniku Rogerze* przedstawiono zachodnioeuropejskie prace z XII wieku.
36. *Dzieje sztuki złotniczej*. [Cz.] 5 / Michał Woźniak. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 40-47.
Omówiono XII-wieczną twórczość złotników Dolnej Lotaryngii.
37. *IMAGO ARTIS : 40-lecie w Krakowie* / Ryszard Dąbrowa. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 25-27.
Podsumowanie działalności i dokonań Spółdzielni Pracy Rękodziela Artystycznego „Imago-Artis”.
38. *Jak gospodarować srebrem* / (jad). – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 41-43.
Zawiera części: *Na tle świata; Produkcja i zużycie krajowe; Usunąć bariery i hamulce...; Cena srebra; Konkluzje końcowe*.
39. *Kłopoty z periodyzacją i stylem : dzieje sztuki złotniczej*. [Cz.] 1 / Michał Woźniak ; zdj. Ryszard Petrajtis. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 31-36.
Wyjaśnienie pojęć i historyczny przegląd dopełniono fotografiami eksponatów z Muzeum Narodowego w Gdańsku.
40. *Magia turkusu* / Krzysztof Jakubowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 8-18.
Sprawozdanie z wystawy prezentującej tradycyjne ozdoby i współczesną biżuterię Indian Ameryki Północnej (warszawskie Muzeum Ziemi PAN, czerwiec-lipiec 1989 roku; Muzeum Okręgowe w Częstochowie, sierpień-wrzesień 1989 roku).
41. *Moda w Paryżu*. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 44.
Aktualne trendy w opracowaniu na podstawie „*Goldschmiede Zeitung*” 1987, nr 12.
42. *Muzeum Sztuki Złotniczej. Oddział Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym : retrospektywna wystawa prac złotniczych Marii i Pawła Fietkiewiczów : Kazimierz Dolny 1988* / Michał Gradowski, Janina Grabowska ;

- zdj. Krzysztof Kamiński. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 21-28.
Zawiera części: *Ludzie, dzieła, sprawy; Noty biograficzne; Chronologiczny wykaz obiektów wystawionych; Gdański Kantor Sztuki* (komunikat po polsku i angielsku o możliwości zakupu prac z wystawy).
43. Ostatni właściciel skarbu średzkiego / Rainer Sachs. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 35-36.
Podjęto próbę uzasadnienia hipotezy o żydowskim pochodzeniu kosztowności.
44. Pierwsza, ale nie ostatnia / (jad). – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 5-7.
Sprawozdanie z I Krajowej Wystawy Narzędzi Złotniczych (Gdańsk 1987) zorganizowanej przez Ogólnopolskie Porozumienie Branżowe Usług Zegarmistrzowskich, Złotniczo-Jubilerskich i Grawerskich z siedzibą w Sopocie – chęć udziału w Wystawie zgłosiło 16 producentów, ostatecznie zakwalifikowano 13.
45. Regulamin I Międzynarodowego Przeglądu Form Złotniczych Sopot '90. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 5-6.
Organizację imprezy zaplanowano na czerwiec 1990 roku, podano wzór karty zgłoszenia.
46. Są wśród nas : Józef Nierzwicki. – Portr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 5.
Zawodowy życiorys mistrza w zawodach zegarmistrz i złotnik, pracownika „Jubile-ra”, nauczyciela zawodu i kierownika warsztatów jubilerskich Ośrodka Szkoleniowego w Gdańsku, autora programów i podręcznika dla kursantów rzeczoznawstwa jubilerskiego.
47. Są wśród nas : „nie tylko dogonić, ale wyprzedzić...” / E. K. – Portr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 9-10.
Prezentacja działalności producenta walcarek jubilerskich, Zdzisława Kotyły.
48. Są wśród nas : rozmowa z Tadeuszem Zielińskim – dyrektorem Urzędu Probiecznego w Warszawie / (red.). – Portr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 7-8.
Wywiad o charakterze prezentacyjno-kurtuazyjnym, bez istotnych informacji zawodowych.
49. Secesja. [Cz.] 2 / tł. i oprac. H. B. – Il. – Tyt. także ang., niem. – Oprac. na podstawie artykułu *Art nouveau : jewels and jewelers*, „Gems and Gemology” 1986, nr 22 // 1987, nr 3, s. 3-6.
Zawiera części: *Wielka Brytania; Francja*.
50. Secesja. [Cz.] 3 / tł. i oprac. H. B. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. – Oprac. na podstawie „Gems and Gemology” 1986, nr 22 // 1988, nr 2, s. 44-49.
Zawiera części: *Niemcy; Hiszpania; Belgia; Austria; Rosja i Skandynawia; Stany Zjednoczone*.

51. Secesja. [Cz.] 4 / tł. i oprac. H. B. – Tyt. także ang., niem., ros. – Oprac. na podstawie „Gems and Gemology” 1986, nr 22 // 1988, nr 3, s. 25.
Przedstawiono ruch „Sztuka i Rzemiosło” w Chicago i sylwetkę Clary Barck Welles (1868-1965) oraz sukces tworzonej przez nią biżuterii.
52. Secesja : klejnoty i jubilerzy / tł. i oprac. H. B. – Il. – Oprac. na podstawie artykułu *Art nouveau : jewels and jewelers*, „Gems and Gemology” 1986, nr 22 // 1987, nr 2, s. 41-44.
W rozdziale *Elementy secesji* zawiera części: *Pochodzenie kierunku; Motywy secesji; Stosowanie kamieni i innych minerałów.*
53. Skarb ze Środy Śląskiej / Rainer Sachs ; zdj. Dariusz Karaszewski i Jerzy Hutnik. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 28-35.
Zawiera części: *Zagadnienia techniczne skarbu średzkiego; Diadem; Duże zausznice; Para małych zausznice; Fibula; Pierścień z wyobrażeniem półksiężyca i gwiazdy; Pierścień z głowami lwów; Taśma ze złotej blachy.*
54. Srebrne szlaki prowadzą do Kazimierza / Tadeusz Rozłowski. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 18-22.
Tytuł artykułu jest zarazem tytułem wystawy biżuterii, którą otwarto 26 kwietnia 1987 roku w Kazimierzu – oprócz niej autor przedstawił historię i zbiory Muzeum Sztuki Złotniczej w Kazimierzu Dolnym (miejsca swojego zatrudnienia).
55. Szansa chociaż kryteria są ostre / (jad). – Il. – Spis aktów prawnych. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 5-6.
Zasady wydawania zaświadczeń, stwierdzających wykonywanie zawodu artysty plastyka, zaprezentował przedstawiciel Ministerstwa Kultury i Sztuki, Marek Smoleński z Departamentu Plastyki. Dopelnieniem tekstu są fotografie kunsztownych wyrobów jubilerskich.
56. Urząd Probierczy w Krakowie ma 145 lat : co dalej? : wywiad z dyrektorem Urzędu Probierczego Włodzimierzem Bielskim / rozm. Czesław Stankiewicz // 1987, nr 1, s. 6-7.
Przedstawiano strukturę organizacyjną, zadania i oczekiwania klienteli.
57. W biżuterii można wszystko / Tadeusz Rozłowski ; zdj. D. Ostrowski. – Il. // 1987, nr 2, s. 39-41.
Artykuł jest prezentacją artystycznej twórczości złotniczej Ewy Czarnota-Czarny (ur. 1954) i Łukasza Zaremskiego (ur. 1954) wraz z informacją o ich wspólnej wystawie w Muzeum Sztuki Złotniczej w Kazimierzu Dolnym, którą otwarto w lipcu 1987 roku. Na końcu jest wypowiedź Łukasza Zaremskiego pt. *Twórcy „rodzinnie obciążeni”* spisana przez osobę ukrytą pod inicjałami A. K.
58. Zabytek gdańskiego złotnictwa / Wiesław Gierłowski. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 39-40.
Historia feretronu z kościoła w Trąbkach Wielkich i sprawozdanie z prac konserwatorskich.

59. Złote monety i sztabki / Robert Buczak. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 30-33.
Rys historyczny systemów walutowych od prehistorii do początku XX wieku.
60. Złote monety i sztabki. [Cz.] 2 / Robert Buczak, Jacek Zięta. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 8-12.
Historia światowego obrotu złotem po I wojnie światowej, z podaniem wskaźników wydobywania, przemysłowego zużycia, rezerw w kilkunastu krajach oraz wyszczególnienia emisji monet.
61. Złotnictwo : sztuka czy rzemiosło? / Michał Woźniak. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 8-10.
Zwrócono uwagę na tradycyjne elementy fachu, nadal niezbędne przedstawicielom zawodu.
62. Złotnictwo w świetle nowych regulacji prawnych / Alina Michalska. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 15-17.
Opracowanie przygotowane przez pracownika Ministerstwa Rynku Wewnętrznego w oparciu o *Ustawę o działalności gospodarczej*, która weszła w życie dnia 1 stycznia 1989 roku.
63. Złotnictwo w zbiorach muzealnych : Muzeum Narodowe w Gdańsku / Barbara Tuchołka-Włodarska ; zdj. Ryszard Petrajtis. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 28-33.
Jedną z najstarszych tego rodzaju polskich kolekcji można oglądać od listopada 1988 roku na wystawie stałej, a wcześniej były organizowane ekspozycje czasowe – przedstawiono najcenniejsze eksponaty i ich twórców.
64. Złotnictwo w zbiorach polskich : Skarbiec Katedralny w Gnieźnie / Michał Woźniak ; zdj. Waław Górski i Marek Żak. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 18, 23-29.
Prezentacja najciekawszych eksponatów, służących uprawianiu kultu od średniowiecza (kielichy wg kanonu sztuki romańskiej) do 1979 roku (kielich подарowany przez Jana Pawła II).
65. Znaki urzędów probierczych na ziemiach polskich / Michał Gradowski. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 14-15.
Historię spisano dla uczczenia 200. rocznicy powstania pierwszego urzędu probierczego.
66. Znaki urzędów probierczych na ziemiach polskich. [Cz.] 2 / Michał Gradowski. – Il. // 1987, nr 2, s. 29-31.
Zawiera część: *Zabór austriacki*, w którym omówiono historię od schyłku XVIII wieku, ze szczególnym zwróceniem uwagi na dwie reformy probiernictwa, w 1806 i 1867 roku.
67. Znaki urzędów probierczych na ziemiach polskich. [Cz.] 3 / Michał Gradowski ; rys. Urszula Zielińska. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 43-45.

Zawiera część: *Zabór rosyjski* – omówiono system probierczy carskiej Rosji ze szczególnym zwróceniem uwagi na Królestwo Polskie oraz dwie reformy w oznakowaniach wyrobów z metali szlachejnych, w 1896 i 1908 roku.

68. Znaki urzędów probierczych na ziemiach polskich. [Cz.] 4 / Michał Gradowski ; rys. Urszula Zielińska. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 17-19.
Zawiera części: *Zabór pruski; Polska niepodległa*.

Kamienie szlachetne, srebro, złoto – technika i technologia obróbki i wyceny

69. Dopuszczalne nazwy kamieni szlachetnych / oprac. Andrzej Grzegorzewski. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 18-20.
Zestawienia (w układzie: minerał, odmiana, określenie w handlu) sporządzono w tabelach: *Kamienie szlachetne i jubilerskie bez sztucznego zabarwienia; Kamienie rekonstruowane; Dublety; Kamienie syntetyczne; Perły; Korale; Imitacje oraz wyroby fantazyjne*.
70. Kamienie szlachetne / Andrzej Grzegorzewski. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 27-31.
Zawiera części: *Określanie i oznaczanie kamieni jubilerskich; Rozpoznawanie kamieni jubilerskich*.
71. Metale szlachetne : srebro i jego stopy / Jerzy Kubica. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 12-14.
Przedstawiono właściwości fizyczne, mechaniczne i różne formy zastosowań srebra.
72. Monety w praktyce jubilerskiej : katalog. [Cz.] 1 / Robert Buczak, Jacek Zięta. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 37-47.
Zawiera części: *Układ katalogu; Albania; Australia; Austria; Belgia; Bułgaria; Chiny; Dania; Francja*.
73. Monety w praktyce jubilerskiej : katalog. [Cz.] 2 / Robert Buczak, Jacek Zięta. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 35-38.
Zawiera części: *Hiszpania; Holandia; Indie; Iran (Persja)*.
74. Niektóre właściwości optyczne kryształów / Magdalena Kostrzak. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 29-31.
Wykład zilustrowano rysunkami technicznymi oraz fotografiami kalcytu i oszlifowanych diamentów.
75. Opale australijskie / Krzysztof Jakubowski ; zdj. Tomasz Konart. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 33-39.
Tekst towarzyszący wystawie w Muzeum Ziemi PAN (Warszawa, maj-sierpień 1988 roku), zawiera części: *Złoża i formy występowania opali australijskich; Odmiany opali australijskich*.

- 76.** Podstawy optyki / Magdalena Kostrzak. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 8-10.
Wykład dopełniono wzorami fizycznymi i szkicami przebiegu promieni świetlnych oraz ilustracją prawidłowo szlifowanych kamieni jubilerskich.
- 77.** Różowe topazy z Pakistanu / E. Gubelin, G. Graziani, A. H. Kazmi ; [tł. i oprac. S. K.-B.]. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. – Oprac. na podstawie „Gems and Gemology” 1986, vol. 22, nr 2 // 1989, nr 3(10), s. 37-40.
Zawiera części: *Geologia i występowanie; Wydobycie i jego wielkość; Krystalografia i wygląd zewnętrzny topazów.* W nocie od redakcji podano stopnie naukowe (wszyscy są doktorami) i afiliacje autorów (zespół szwajcarsko-włosko-pakistański).
- 78.** Różowe topazy z Pakistanu. [Cz.] 2 / [E. Gubelin, G. Graziani, A. H. Kazmi ; tł. i oprac. S. K.-B.]. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. – Oprac. na podstawie „Gems and Gemology” 1986, vol. 22, nr 2 // 1989, nr 4(11), s. 38-40.
W części *Właściwości fizyczne i chemiczne* tabelarycznie przedstawiono dane o przezroczystości, absorpcji, luminescencji, gęstości oraz udziale procentowym pierwiastków chemicznych w kamieniach, a na zdjęciach pokazano ciekawsze inkluzje.
- 79.** Struktura kryształu / Magdalena Kostrzak. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 12-15.
Wzory, rysunki techniczne i przykładowe zdjęcia kryształów o układzie regularnym, tetragonalnym, rombowym, heksagonalnym, trygonalnym, jednoskośnym, trójskośnym.
- 80.** Termicznie obrabiane szafiry ze Sri Lanki. – Il. – Oprac. na podstawie „Schweizerische Uhrmacher und Goldschmiede Zeitung” 10/1985 Lozanna // 1987, nr 1, s. 4.
Publikacja zawiera informację o miejscowej technice i komunikat o lepszej obróbce, stosowanej w Tajlandii.
- 81.** Uszkodzenia szlifowanych diamentów. – Il. – Oprac. na podstawie „Schweizerische Uhrmacher und Goldschmiede Zeitung” 12/1986 Lozanna // 1987, nr 1, s. 44-[48].
Zawiera części: *Trwałość chemiczna; Trwałość mechaniczna; Uszkodzenia przy szlifowaniu i polerowaniu; Uszkodzenia przy oprawianiu; Uszkodzenia przy noszeniu; Uszkodzenia przy naprawie i przeróbce biżuterii; Naprawa uszkodzonych diamentów.*
- 82.** Złoto i jego stopy / Jerzy Kubica. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 32-34.
Zawiera części: *Właściwości chemiczne; Właściwości mechaniczne i technologiczne; Zastosowanie złota; Występowanie złota; Stopy złota.*
- 83.** Znak probierczy = jakość stopu i wyrobu / Tadeusz Zieliński, Tadeusz Olszewski. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 34-35.

Autorzy, dyrektor Urzędu Probierczego w Warszawie i naczelnik Nadzoru, zwrócili uwagę na sprawy organizacyjne, interpretację przepisów i zasady kontroli wyrobów jubilerskich.

Wiadomości organizacyjno-warsztatowe

- 84.** Bęben polerski w pracowni złotniczej / Tadeusz Kępny. – (Wiadomości warsztatowe). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 4-5.
Zawiera części: Przygotowanie bębna do pracy; Wypełnianie bębna; Przygotowanie płynu polerskiego.
- 85.** Konserwacja wyrobów ze srebra i ich czyszczenie / Władysław Ślesieński. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 30-34.
Przegląd metod i środków stosowanych dawniej i współcześnie.
- 86.** Metody odzyskiwania srebra z jego związków chemicznych / Michał Przymanowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 31-32.
Opisano tzw. metodę Volharda i wspomniano metodę elektrolityczną.
- 87.** Metody odzyskiwania złota i platyny z odpadów w pracowni złotniczej / Magdalena Kostrzak. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 39-40.
Opracowanie o charakterze instruktażowym.
- 88.** Metody określania zawartości metalu szlachetnego w stopie / Maciej Sikorski. – Il. // 1987, nr 1, s. 11-12.
Platyna, złoto i srebro w wyrobach jubilerskich występują w stopach – omówiono dwie metody oznaczania próby w warunkach warsztatowych, kropelkową i przybliżoną.
- 89.** Metody określania zawartości metalu szlachetnego w stopie / Krystyna Kubicka. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 25-27.
Naczelnik Wydziału Analiz Urzędu Probierczego w Warszawie omówiła wykonanie oznaczenia z zastosowaniem metody kupelacyjnej, która jest stosowana w jej miejscu pracy.
- 90.** Mikroskop / Andrzej Grzegorzewski. – (Przyrządowe metody rozpoznawania kamieni jubilerskich). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 4-7.
Rodzaje urządzeń do odróżniania kamieni szlachetnych od syntetycznych i sposoby ich zastosowania.
- 91.** Narzędzia do wykonywania blach, taśm, płaskowników i drutu / Tadeusz Kępny. – (Wiadomości warsztatowe). – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 27-31.
Historia i rodzaje walcarek i przeciągarek.
- 92.** Podstawy konstrukcji i technologii w biżuterii / Maciej Sikorski. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 37-38.

Uwagi dotyczące konstrukcji pierścionka adresowane do złotników i rzeczoznawców.

- 93.** Polaryskop / Andrzej Grzegorzewski. – (Przyrządowe metody rozpoznawania kamieni jubilerskich). – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 15-17. Omówienie budowy i działania urządzenia dopełniono rysunkami technicznymi.
- 94.** Pomiar współczynnikiem załamania światła / Andrzej Grzegorzewski. – (Przyrządowe metody rozpoznawania kamieni jubilerskich). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 19-20. Rodzaje i działanie urządzeń zwanych refraktometrami.
- 95.** Pracownia złotnicza / Tadeusz Kępny. – (Wiadomości warsztatowe). – Il. // 1987, nr 1, s. 31-33. Omówiono ergonomię stanowiska pracy, dając szkice stołu złotniczego wraz z akcesoriami.
- 96.** Probiernictwo : metody badań srebra / Michał Przymanowski, Henryk Szarafiński. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 41-43. Wykład obejmuje możliwe do wykorzystania w warunkach warsztatowych metody oznaczania zawartości srebra w wyrobach.
- 97.** Spektroskopia / Andrzej Grzegorzewski. – (Przyrządowe metody rozpoznawania kamieni jubilerskich). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 26-29. Zaprezentowano sposoby przyrządowej analizy widma światła przechodzącego przez kamień lub od niego odbitego, co pozwala uniknąć niewłaściwego zaklasyfikowania poddawanych obróbce minerałów do naturalnych, o wysokiej wartości lub syntetycznych, dużo tańszych.
- 98.** Sposoby zabezpieczania srebra przed ciemnieniem / Sławomir Safarzyński. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 30-35. Zawiera części: *Substancje gazowe zawarte w powietrzu; Wpływ wyposażenia pomieszczeń do produkcji i magazynowania biżuterii na ciemnienie srebra; Opakowanie srebra; Zabezpieczanie powierzchni srebra; Rodzaj srebra; Podsumowanie.*
- 99.** Stanowisko i narzędzia do topienia / Tadeusz Kępny. – (Wiadomości warsztatowe). – Il. // 1987, nr 2, s. 25-29. Przedstawiono technikę topienia na stole jubilerskim i w piecach (koksowym, benzynowym, gazowym, indukcyjnym, elektrycznym) oraz wlewaki i tygle.
- 100.** Waga hydrostatyczna / Andrzej Grzegorzewski. – (Przyrządowe metody rozpoznawania kamieni jubilerskich). – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 35-37. Instruktaż do prowadzonych pomiarów.

- 101.** Wybrane problemy konserwacji zabytkowych sreber / Michał Gradowski ; zdj. Ryszard Petrajtis. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 34-37.
Zawiera części: *Patyna; Rekonstrukcja.*
- 102.** Wyznaczanie współczynników załamania światła / Andrzej Grzegorzewski. – (Przyrządowe metody rozpoznawania kamieni jubilerskich). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 32-33.
Omówiono budowę i działanie refraktometru.
- 103.** Zamki skrzynkowe : technologia wykonania / Erhard Brepohl ; oprac. Tadeusz Befinger. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 34-37.
Autorem jest wykładowca Akademii Sztuk Pięknych w Rostocku; omówiono i zilustrowano rysunkami technicznymi 5 odmian zamków i 5 typów zabezpieczeń.

Komunikaty i objaśnienia

- 104.** Informacje branżowe // 1989, nr 4(11), s. 23.
Anons zapraszający na Międzynarodową Giełdę Mineralów, Skał, Skamieniałości i Wyrobów Jubilerskich w Krakowie (19-20.05.1990).
- 105.** Jubileusz Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego. – Il. // 1988, nr 1, s. 27.
Informacja o planowanych obchodach (Kraków, 27-29 maja 1988 roku), wystawie „Klejnoty numizmatyki polskiej” i sesji naukowej.
- 106.** Ramowy regulamin Ogólnopolskiego Przeglądu Wyrobów Złotniczych, Sopot 1988 // 1988, nr 1, s. 4 okł.
Zawiera części: *Cel przeglądu; Warunki uczestnictwa; Jury i nagrody.* Wystawie towarzyszyć będą inne imprezy branżowe.
- 107.** Uwaga absolwenci szkół średnich // 1988, nr 1, s. 30.
Informacja o nowym kierunku na Wydziale Metali Nieżelaznych AGH, na którym studenci będą realizować program obejmujący wytwarzanie biżuterii i wyrobów artystycznych z metali szlachetnych i stopów.
- 108.** Uwaga Czytelnicy! : zapraszamy // 1989, nr 3(10), s. 40.
Podano termin i miejsce zgłoszeń uczestnictwa w 1. Międzynarodowym Przeglądzie Form Złotniczych, Sopot '90.
- 109.** Z redakcyjnej poczty / oprac. A. Grzegorzewski, Z. Kaczmarek // 1989, nr 4(11), s. 40.
Odpowiedzi na pytania i problemy o tematyce jubilerskiej zgłoszone listownie przez Usługowy Zakład Jubilerski z Szamotuł i Emila Mizgalskiego z Wałbrzycha.

Zegarmistrzostwo

Historia i współczesność zawodu zegarmistrza oraz nauki o czasie i zegarach

- 110.** Byli wśród nas... / (red.) ; [Ludwik Cichosz]. – Portr. // 1987, nr 2, s. 13-14.
Wspomnienie syna o zegarmistrzu, złotniku i rytowniku, Pawle Cichoszu (1882-1960).
- 111.** Byli wśród nas... : Czesław Pieśkiewicz. – Portr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 20.
Biogram pośmiertny (1912-1985) zegarmistrza, który miał warsztat najpierw w Tomaszowie Mazowieckim, potem w Warszawie, był nauczycielem zawodu i serwisantem IWC Schaffhausen oraz innych firm szwajcarskich, w czasie wojny więziony w obozie Gross Rosen.
- 112.** Historia metod i urządzeń do pomiaru czasu / br. Bernard M. S. Bartnik. – (Zegarmistrzostwo). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 27-31.
Zawiera części: *Wyznaczanie czasu w najdawniejszej przeszłości; Zegary starożytności* (przedstawiono czasomierze słoneczne, wodne, piaskowe, świecowe).
- 113.** Muzeum Zegarów / E. K. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 15-17.
Muzeum Rzemiosł Artystycznych Cechu Złotników, Zegarmistrzów, Optyków, Grawerów i Brązowników m.st. Warszawy – to pełna nazwa, a zbiory oszacowano na 1700 eksponatów (przedstawiono kilka).
- 114.** Początki zegara mechanicznego / br. Bernard M. S. Bartnik. – (Zegarmistrzostwo). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 14-17.
Opis zasad konstrukcyjnych pierwszych zegarów dopełniono prezentacją realizacji w okresie średniowiecza (miejskie i kościelne zegary wieżowe).
- 115.** Produkcja zegarów i zegarków na świecie / br. Bernard M. S. Bartnik. – (Zegarmistrzostwo). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 4-7.
Przegląd światowej wytwórczości masowej w czasach chałupnictwa i fabrycznej produkcji z zaznaczeniem polskiego akcentu, czyli sukcesu firmy PATEK & PHILIPPE oraz podaniem aktualnych statystyk.
- 116.** Rozwój zegarmistrzostwa w Polsce : zegary elektryczne i elektroniczne / br. Bernard M. S. Bartnik. – (Zegarmistrzostwo). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 5-11.
W pierwszej części dano zarys historyczny krajowego rzemiosła i handlu zegarami od XV do XX wieku, druga część zawiera opis zastosowania w skali światowej elektryczności do wskazań czasu od XVIII wieku.
- 117.** Skąd importujemy zegary / Tadeusz Kawała. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 9-12.
W części *ZSRR – główny nasz dostawca* jest zarys historyczny, a następnie charakterystyka, klasyfikacja (klasa I i II) i podział importu na: *Zegary ściennie wahadło-*

we; Zegary kominkowe z balansowym regulatorem chodu; Budziki 11-kamieniowe; Budziki 4-kamieniowe; Zegarki kieszonkowe; Zegarki naręczne.

- 118.** Wynalazki i udoskonalenia zegarów mechanicznych / br. Bernard M. S. Bartnik. – (Zegarmistrzostwo). – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 28-32.
Omówiono unowocześnieńia wprowadzone w epoce nowożytnej, od XV do pierwszej połowy XIX wieku.
- 119.** Wystawa czasomierzy produkcji NRD / Tadeusz Kawała. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 21-22, 27.
Impreza towarzyszyła obchodom 35-lecia firmy „Jubiler” i odbyła się w Krakowie w październiku 1988 roku.
- 120.** Zegarmistrzostwo / br. Bernard M. S. Bartnik. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 25-27.
Historia opracowywania 12-tomowego podręcznika do nauki zawodu.
- 121.** Zegary monumentalne / br. Bernard M. S. Bartnik. – (Zegarmistrzostwo). – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 19-22, 27.
Zasady konstrukcyjne najstarszych zegarów wieżowych przedstawiono z historią i ilustracją zachowanych do dziś obiektów.

Zegary, zegarki – technika i technologia konstrukcji, naprawy i wyceny

- 122.** CITIZEN Watch Co., Ltd. Japonia / oprac. Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 8-12.
Historia marki z danymi statystycznymi oraz uwagi na temat produkcji na rynek europejski.
- 123.** Co produkować i jak produkować / Henryk Jelitto. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 43-44.
Refleksja po szkoleniu zegarmistrzów w zakresie produkcji zegarków kwarcowych, ich sprzedaży i napraw, które odbyło się w czerwcu 1988 roku w Penzie (ZSRR). Artykuł zawiera części: *Informacje techniczne dotyczące mechanizmu budzika elektryczno-mechanicznego „Jantar” kal. 65; Ustawienie sprężynki dociskowej koła chodu.*
- 124.** Elektroniczne zegarki z regulatorem kwarcowym / Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 10-13.
Zawiera części: *Wprowadzenie; Blokowy schemat elektronicznego zegarka z regulatorem kwarcowym; Schemat blokowy zegarka z regulatorem kwarcowym z odczytem cyfrowym.*
- 125.** Instrukcja naprawy mechanizmu „RUHLA” kal. 57–11 / Henryk Jelitto. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 18-19.
Zawiera części: *Dane techniczne; Montaż i sposób działania; Wykaz części mechanizmu kal. 57–11/12.*

- 126.** Konstrukcja i zasada działania zegarka kwarcowego z silnikiem krokowym / Eligiusz Nyckowski. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 15-18.
Afilacja przy nazwisku autora: Zrzeszenie Przedsiębiorstw Handlu Wewnętrznego. Artykuł jest szczegółowym instruktażem do zegarka „Poliot” typ 2450, 2460 oraz 2456.
- 127.** Naprawy zegarków z odczytem analogowym, z regulatorem kwarcowym – MIYOTA / Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 12-14.
Numeracja wg cyklu *Zegarki elektroniczne z regulatorem kwarcowym*, [cz.] 8; zawiera rysunki techniczne, krótki opis zegarka produkcji japońskiej i weryfikację uszkodzeń.
- 128.** Nowe konstrukcje i technologia radzieckiego przemysłu zegarowego / Andrzej Wilk. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 34-37.
Opracowanie powstało z inspiracji Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „Jubiler”. Zawiera części: *Nowoczesne metody wykańczania elementów zewnętrznych w czasomierzach radzieckich – koperty, tarcze, obudowy; Nowoczesne rozwiązania konstrukcyjne mechanizmów analogowych z regulatorem kwarcowym produkowanych w ZSRR.*
- 129.** Szwajcarzy wśród tanich producentów : nietypowa konstrukcja zegarka SWATCH / Władysław Meller. – Il. – Bibliogr. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 13-16.
Zawiera części: *Wstęp; Ogólna koncepcja zegarka; Dobór materiałów; Kolejność montażu; Automatyczny montaż zegarka; Kontrola jakości wyrobu; Usługi serwisowe zegarka „Swatch”; Sukces na rynkach światowych.*
- 130.** Uwarunkowania występujące przy wycenie zegarków / Andrzej Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 7-9.
Zawiera części: *Podział firm i marek zegarków; Elementy obniżające wartość zegarka; Wycena zegarków z regulatorem kwarcowym z odczytem cyfrowym.*
- 131.** Zegarki elektroniczne z regulatorem kwarcowym. [Cz.] 2 / Andrzej Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 36-39.
Omówienie konstrukcji i działania zilustrowano rysunkami technicznymi.
- 132.** Zegarki elektroniczne z regulatorem kwarcowym. [Cz.] 3 / Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 10-13.
Zawiera części: *Lokalizacja uszkodzeń oraz zasady postępowania przy ich usuwaniu; Zegarki z odczytem cyfrowym z regulatorem kwarcowym – typowe uszkodzenia i sposób ich usuwania.*
- 133.** Zegarki elektroniczne z regulatorem kwarcowym. [Cz.] 4 / Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 6-7.
Metody oceny sprawności działania wyświetlaczy w zegarkach naręcznych i budzikach oraz porady dotyczące regulacji wskazań prawidłowej godziny.

134. Zegarki elektroniczne z regulatorem kwarcowym. [Cz. 5] / Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 37-39.
Podsumowanie materiału z poprzednich części i omówienie weryfikacji uszkodzeń.
135. Zegarki elektroniczne z regulatorem kwarcowym. [Cz.] 6 / Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 11-13.
Oprócz informacji wstępnych zawiera część: *Czyszczenie przekładni chodu i przekładni wskazań.*
136. Zegarki elektroniczne z regulatorem kwarcowym. [Cz.] 7 / Andrzej J. Wilk. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 10-21.
Zawiera części: *Zegarek z regulatorem kwarcowym z odczytem analogowo-cyfrowym; Demontaż i montaż mechanizmu cal.T 010; Weryfikacja uszkodzenia oraz sposób naprawy.*
137. Zegarki kwarcowe produkcji ZSRR / Henryk Jelitto. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 32-34.
Zawiera części: *Dane techniczne dotyczące zegarków z regulatorem kwarcowym (tabela); Moduł – pierwsze rozwiązanie; Moduł – drugie rozwiązanie; Moduł – trzecie rozwiązanie.*
138. Źródła zasilania zegarków z regulatorem kwarcowym / Andrzej Wilk. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 40-44.
Zawiera części: *Bateryjne źródła zasilania naręcznych zegarków kwarcowych; System oznaczeń baterii; Wymiana baterii w zegarkach z regulatorem kwarcowym.*

Wiadomości organizacyjno-warsztatowe

139. Ekonomia prowadzenia pracowni usługowej / Sławomir Durski. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 47-48.
Praktyczne porady dla właścicieli warsztatów zegarmistrzowskich w obliczu zmieniającej się koniunktury systemowej.
140. Oleje i smary zegarmistrzowskie / Eligiusz Nyckowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 28-30.
W układzie: identyfikacja, zamienniki, stosowanie zestawienie produktów trzech firm – ze Szwajcarii, RFN i NRD.
141. Sprawdзка PPcz. 7M (import z ZSRR) / Eligiusz Nyckowski. – Il. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 26.
Omówiono działanie i zastosowanie wibrografu do regulacji chodu zegarków.

Komunikaty i objaśnienia

142. Z redakcyjnej poczty / oprac. Andrzej Wilk // 1989, nr 1, s. 4, 47.
Odpowiedzi na pytania i problemy o tematyce zegarmistrzowskiej zgłoszone listownie przez Arkadiusza Srokowskiego z Krosna Odrzańskiego, Ryszarda Witkowskiego z Józefowa, Jana Guzendę z Kędzierzyna Koźła, Waldemara Gołąba

z Miechowa, Genowefę Malinowską z Opola, Zbigniewa Pomykacza z Tarnowa i Bożenę Marciniak z Zadusznik.

Ogólnopolskie Porozumienie Branżowe i jego organ medialny

Teksty redakcyjne i okolicznościowe

143. Bursztynnictwo / Wiesław Gierłowski. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 34.
Zapowiedź nowego cyklu artykułów wraz z apelem do czytelników o nadsyłanie uwag i własnych opracowań.
144. Mgr Wiesław **Gierłowski**. – Portr. // 1989, nr 4(11), s. 3.
Prezentacja przewodniczącego zespołu bursztyniarskiego przy Prezydium OPB, absolwenta Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu w zakresie historii sztuki, byłego dyrektora „Cepelii” na Wybrzeżu, pracownika spółdzielni, mistrza rzemiosła artystycznego i wytwórcy biżuterii z bursztydami (głównie na eksport).
145. Tadeusz **Gordat**. – Portr. // 1988, nr 1, s. 3-4.
Prezentacja członka Prezydium OPB, absolwenta Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, urzędnika na kierowniczym stanowisku w Centralnym Związku Rzemiosła.
146. Inż. Andrzej **Grzegorzewski**. – Portr. // 1988, nr 2, s. 3.
Prezentacja przewodniczącego komisji techniczno-ekonomicznej branży jubilersko-złotniczej przy Prezydium OPB oraz przewodniczącego zespołu złotniczo-jubilerskiego przy kolegium redakcyjnym „Złotnika – Zegarmistrza”, absolwenta Politechniki Gdańskiej, jubilera z tytułem mistrzowskim i nauczyciela zawodu.
147. [Jestem Wam bardzo wdzięczny] / Tadeusz Otrębski. – (Z redakcyjnej poczty) // 1988, nr 2, s. 49.
List datowany: Katowice, 10 lipca 1988 roku, a oprócz podziękowania za wydawanie czasopisma i informacji o tekstach wartościowych dla prowincjonalnego złotnika zawiera też sugestie twórcze i organizacyjne.
148. Tadeusz **Kawała**. – Portr. // 1987, nr 2, s. 5.
Prezentacja zastępcy dyrektora ds. usług w PHU „Jubiler” w Warszawie i zastępcy przewodniczącego Prezydium OPB, absolwenta Uniwersytetu Warszawskiego, handlowca, który poznał też tajniki zawodu zegarmistrzowskiego.
149. Mgr inż. Józef **Konarski**. – Portr. // 1988, nr 4, s. 3-4.
Prezentacja przewodniczącego OPB, absolwenta Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, inicjatora i prezesa Zrzeszenia Spółdzielni Pracy Usług Precyzyjnych z siedzibą w Sopocie, nauczyciela i przewodniczącego Komisji Programowej dla zawodów złotnik-jubiler i zegarmistrz oraz wizytatora-metodyka w tych zawodach, przewodniczącego Państwowej Komisji Egzaminacyjnej przy Kuratorium Oświaty i Wychowania w Gdańsku.

- 150.** Paweł Piotr **Kotzbach**. – Portr. // 1989, nr 3(10), s. 3.
Prezentacja przewodniczącego zespołu branży grawerskiej przy Prezydium OPB, mistrza dwóch rzemiosł – grawerstwa i złotnictwa, prezesa ds. technicznych w Spółdzielni Pracy Usług Precyzyjnych „Omega” w Bydgoszczy.
- 151.** [Kwartalnik „Złotnik Zegarmistrz” to wielka bomba] / Michał Rowiński. – (Z redakcyjnej poczty) // 1988, nr 3, s. 34.
Fragment listu rzemieślnika z Prudnika, absolwenta Średniej Szkoły Zegarmistrzowskiej w Gdańsku Brzeźnie w latach 1952-1955.
- 152.** Eligiusz **Nyckowski**. – Portr. // 1988, nr 1, s. 4.
Prezentacja członka Prezydium OPB, z wykształcenia technika-chemika z 40-letnim stażem pracy w handlu centralnym, głównego specjalisty w zakresie jubilerstwa, zegarmistrzostwa i branży fotochemicznej w Zrzeszeniu Przedsiębiorstw Handlu Wewnętrznego.
- 153.** Od redakcji // 1987, nr 1, s. 2.
Przywołanie tradycji branżowego czasopiśmiennictwa sprzed 50 lat i zapowiedź kontynuacji z nadzieją nawiązania więzi z czytelnikami.
- 154.** Od redakcji // 1987, nr 2, s. 2.
Krótka zachęta dla czytelników do kontaktów z redakcją.
- 155.** Od redakcji // 1989, nr 1, s. 3.
O tematyce listów od czytelników i sposobie odpowiedzi na nie.
- 156.** Od redakcji // 1989, nr 3(10), s. 34.
Komunikat inauguracyjny cykl artykułów poświęconych technologiom stosowanym w jubilerstwie.
- 157.** Ogólnopolskie Porozumienie Branżowe po roku działalności : (rozmowa z przewodniczącym Prezydium Porozumienia inż. Józefem Konarskim) / [rozm.] E. K. – Tyt. także ang. // 1987, nr 1, s. 2-3.
Przedstawiono członków OPB i jego formułę, dodając kilka uwag na temat planów.
- 158.** Pierwszoplanowe zadania – szkolenie zawodowe / [Józef Konarski ; rozm.] E. K. – Il. – Tyt. także ang. // 1987, nr 2, s. 3-5.
Rozmowa z przewodniczącym OPB o kursach zawodowych, wystawach branżowych i czasopiśmie.
- 159.** [Pozwalam sobie] / Andrzej Baranowski. – (Z redakcyjnej poczty) // 1988, nr 2, s. 49.
List mistrza złotnika datowany: Konin, 17 czerwca 1988 roku, z podziękowaniem za wydawanie „Złotnika – Zegarmistrza”.
- 160.** Andrzej **Rodys**. – Portr. // 1988, nr 1, s. 3.
Prezentacja członka Prezydium OPB, absolwenta Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, działacza Stronnictwa Demokratycznego, urzędnika na kierowniczym stanowisku w Centralnym Związku Spółdzielni Inwalidów.

- 161.** Rok 1988 – rokiem przeglądu i modernizacji szkolnictwa / [Józef Konarski ; rozm.] E. K. – Tyt. także ang., niem. // 1987, nr 3, s. 2.
Rozmowa z przewodniczącym OPB o powołaniu Komisji Programowej do opiniowania materiałów dydaktycznych, która powstała w ramach Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy.
- 162.** Statut Ogólnokrajowego Porozumienia Branżowego Produkcji i Usług Zegarmistrzowskich, Złotniczo-Jubilerskich i Grawerskich z siedzibą w Sopocie // 1988, nr 4, s. 4-5.
- 163.** Szanowna Redakcjo! / Andrzej Serwa. – (Z redakcyjnej poczty) // 1987, nr 2, s. 2.
List datowany: Głogów, 5 listopada 1987 roku. Podziękowanie za pierwszy numer czasopisma.
- 164.** W najbliższych numerach. – II. // 1987, nr 2, s. 2-3.
Zapowiedź kilku artykułów i cykli autorstwa Roberta Buczaka, Krzysztofa Jakubowskiego, Bernarda M. S. Bartnika oraz znawców bursztynu i specjalistów towaroznawstwa zegarmistrzowskiego.
- 165.** Mgr inż. Andrzej **Wilk**. – Portr. // 1987, nr 3, s. 3.
Prezentacja przewodniczącego zespołu zegarmistrzowskiego w OPB, absolwenta Politechniki Warszawskiej, biegłego sądowego i recenzenta programów do nauczania zawodu, pracownika zakładu zegarmistrzowskiego w Spółdzielni Pracy Zegarmistrzów, Złotników i Grawerów w Warszawie.
- 166.** Z prac Prezydium Porozumienia / [Józef Konarski ; rozm.] (red.). – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 3, s. 2-3.
Rozmowa z przewodniczącym OPB na temat spotkań i debat branżowych oraz współpracy m.in. z muzeami w zakresie organizacji imprez naukowo-popularyzatorskich (kamienie szlachetne, wyroby ze złota).
- 167.** Z prac Prezydium Porozumienia / [Józef Konarski ; rozm.] (red.). – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 4, s. 2-3.
Rozmowa z przewodniczącym OPB, w której przedstawiono osiągnięcia 1988 roku, m.in. zorganizowane i współorganizowane wystawy, opracowanie statutu OPB, prace koncepcyjne przygotowujące nowe zasady szkolenia zawodowego, pozytywnie załatwiony wniosek do Ministerstwa Finansów o obniżenie podatku obrotowego w usługach jubilerskich i grawerskich.
- 168.** Z prac Prezydium Porozumienia / [Józef Konarski ; rozm.] E. Z. – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 1, s. 2-3.
Rozmowa z przewodniczącym OPB na temat działań konsolidacyjnych w branżowym środowisku rzemieślniczo-spółdzielczym, nawiązaniu współpracy z ośrodkami zagranicznymi oraz o dotychczasowych i planowanych na kolejny rok przedsięwzięciach w zakresie szkoleń i ułatwień organizacyjno-ekonomicznych.

169. Z prac Prezydium Porozumienia / [Józef Konarski ; rozm.] E. Z. – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 2, s. 2-3.
Przewodniczący przedstawił nowe jednostki organizacyjne, które przystąpiły do OPB i toczące się rozmowy na temat członkostwa oraz poszerzenie formuły czasopisma, m.in. o publikacje autorów z RFN.
170. Z prac Prezydium Porozumienia / [Józef Konarski ; rozm.] (red.). – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 3(10), s. 2-3.
Rozmowa z przewodniczącym OPB o nowych członkach, czyli przedsiębiorstwach „Polsrebro” i „Agat”, oraz o II Ogólnopolskim Spotkaniu Zegarmistrzów w Klasztorze w Niepokalanowie i październikowym posiedzeniu Prezydium OPB.
171. Z prac Prezydium Porozumienia / [Józef Konarski ; rozm.] /E. Z./ – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1989, nr 4(11), s. 2-3.
Podczas ostatniego wywiadu przewodniczący OPB mówił o wystawie zegarków w Gdyni, o spotkaniach roboczych i sympozjach naukowych oraz o działaniach mających na celu obronę interesów zawodowych zrzeszonych branż w obliczu niestabilnej sytuacji gospodarczej kraju.
172. Z prac Prezydium Porozumienia : informacje, sylwetki działaczy / [Józef Konarski ; rozm.] E. K. – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 2, s. 2-3.
Rozmowa z przewodniczącym OPB podsumowująca wydarzenia branżowe, które odbyły się w 2. kwartale 1988 roku, a szczególnie wysoko ocenione zostały ogólnokrajowe wystawy współorganizowane przez redakcję czasopisma.
173. Z prac Prezydium Porozumienia : regulaminy wystaw, informacje, sylwetki działaczy / [Józef Konarski ; rozm.] E. K. – II. – Tyt. także ang., niem., ros. // 1988, nr 1, s. 2-3.
Rozmowa z przewodniczącym OPB o planach organizacyjnych na nowy rok, w tym dwóch wystawach branżowych, koordynacji szkolenia zawodowego, nawiązaniu współpracy z Centralnym Związkiem Spółdzielni Inwalidów w Warszawie i Zarządem Cechu Złotników, Zegarmistrzów, Optyków, Grawerów i Brązowników m.st. Warszawy.
174. Mgr Ewa **Zastróżna**. – Portr. // 1988, nr 3, s. 3.
Prezentacja przewodniczącej zespołu ds. wydawnictw w Prezydium OPB, absolwentki Uniwersytetu Gdańskiego, ekonomistki pracującej w Spółdzielni Pracy Usług Precyzyjnych „Zegarmistrz” w Sopocie, redaktor naczelnej „Złotnika – Zegarmistrza”.
175. „Złotnik – Zegarmistrz” – rzeczywistością / br. Bernard M. S. Bartnik. – (Z redakcyjnej poczty). – Faks. podpisu autora // 1987, nr 2, s. 2.
List datowany: Niepokalanów, 5 listopada 1987 roku.

Anonse i reklamy

176. Errata // 1989, nr 2, wkł. [1].
Na dołączonej karcie informacja o przestawionych podpisach do 6 zdjęć.

- 177.** Informacje branżowe // 1988, nr 1, s. 27 ; nr 2, s. 19 ; nr 3, s. 31.
Ogłoszenia drobne.
- 178.** Informacje branżowe : uwaga! : zapraszamy // 1987, nr 2, s. 14 ; nr 3, s. 17.
Anons rubryki bezpłatnych ogłoszeń wraz z aktualnym ogłoszeniem.
- 179.** Kombinat Przemysłu Narzędziowego VIS, Bydgoszcz : zapraszamy. – Il. // 1987, nr 2, s. 4 okł.
Całostronicowa reklama przedsiębiorstwa produkującego wyroby przeznaczone do robót złotniczych i jubilerskich.
- 180.** Najlepsze życzenia noworoczne wszystkim czytelnikom składa redakcja // 1987, nr 2, s. 44.
Życzenia na rok 1988.
- 181.** Ogłoszenia, reklamy. – Il. // 1988, nr 4, s. 17 ; 1989, nr 1, s. 3 okł. ; nr 2, s. 7 ; nr 3(10), s. 3 okł. ; nr 4(11), s. 3 okł.
Rubryka ogłoszeń płatnych.
- 182.** Opłacenie prenumeraty gwarantuje otrzymanie całości rocznika // 1988, nr 1, s. 8 ; nr 4, s. 33.
Komunikat.
- 183.** Opłacenie prenumeraty gwarantuje otrzymanie całości rocznika : zostań naszym czytelnikiem // 1987, nr 3, s. 25 ; 1989, nr 1, s. 28 ; nr 2, s. 37 ; nr 3(10), s. 15 ; nr 4(11), s. 23.
Anons z podaniem ceny prenumeraty na cały rok.
- 184.** PaNa® : materiały żaroodporne do celów złotniczych = hilzebeständige Materialien für Goldschmiedearbeiten. – Il. // 1989, nr 4(11), s. 4 okł.
Całostronicowa reklama z podaniem adresów producenta i sklepów.
- 185.** POLSREBRO Kombinat Wyrobów z Metali Szlachetnych i Platerów, Warszawa : anonimowy skup surowców : oferujemy konkurencyjne ceny! : zapraszamy. – Il. // 1987, nr 3, s. 4 okł.
Całostronicowa reklama informuje o przyjęciach zamówień na kamienie jubilerskie.
- 186.** Reklamy i ogłoszenia // 1989, nr 4(11), s. 40.
Anons skierowany do reklamodawców.
- 187.** Reklamy i ogłoszenia : zapraszamy // 1987, nr 1, s. [48] ; nr 3, s. 20 ; 1989, nr 1, s. 39 ; nr 2, s. 7 ; nr 3(10), s. 17.
Anons skierowany do reklamodawców.
- 188.** Sprostowanie! // 1988, nr 4, s. 36.
Przeproszenie autorki artykułu z poprzedniego numeru i errata rysunku: Uproszczone schemat przemiany żywicy w bursztyn.

- 189.** Sprostowanie! // 1989, nr 1, s. 32.
Przeproszenie za błędnie podane nazwisko.
- 190.** Uwaga : redakcyjny prawnik radzi // 1988, nr 2, s. 44 ; nr 3, s. 25 ; nr 4, s. 33 ; 1989, nr 2, s. 7 ; nr 3(10), s. 40.
Anons zachęcający do zgłaszania problemów branżowych.
- 191.** Uwaga! : zapraszamy // 1988, nr 1, s. 10.
Komunikat o bezpłatnym przyjmowaniu do druku drobnych ogłoszeń.
- 192.** Wytwórczo-Uslugowa Spółdzielnia Pracy w Poznaniu // 1989, nr 3(10), s. 4 okł.
Całostronicowa reklama przedsiębiorstwa produkującego szczotki m.in. do robót złotniczych.
- 193.** Zostań naszym czytelnikiem // 1987, nr 1, s. [47] ; 1988, nr 1, s. 33 ; nr 4, s. 37.
Anons z określeniem warunków prenumeraty „Złotnika – Zegarmistrza”.
- 194.** Zostań naszym czytelnikiem : opłacenie prenumeraty gwarantuje otrzymanie całości rocznika // 1988, nr 2, s. 17 ; nr 3, s. 3.
Anons z podaniem ceny prenumeraty na cały rok.
- 195.** Złotnik i Zegarmistrz // 1987, nr 1, s. 3 okł.
Ilustracja składająca się z reprodukcji nagłówek stron tytułowych czasopisma wydawanego w latach 30. XX wieku.

Indeks osobowy podmiotowo-przedmiotowy

(kol. red. – członek kolegium redakcyjnego; red. nac. – redaktor naczelny; s. współpr. – stały współpracownik)

A. K. 57

B. K.-C. zob. Kosmowska-Ceranowicz Barbara

Baranowski Andrzej 159

Bartnik Bernard M. S. (s. współpr.) 112, 114-116, 118, 120-121, 164, 175

Befinger Tadeusz (s. współpr.) 103

Bernatowicz Edmund 4

Bielski Włodzimierz 56

Brepohl Erhard (s. współpr.) 103

Buca Urszula (s. współpr.) 20

Buczak Robert (s. współpr.) 59-60, 72-73, 164
czes. 25

Cegielski Zbigniew 26

Celejewski Mieczysław (s. współpr.) 8-9

- Cichosz Ludwik 110
Cichosz Paweł 110
Czarnota-Czarny Ewa 57
Dąbrowa Ryszard (s. współpr.) 37
Domasłowska Waława 22
Domasłowski Wiesław 22
Durski Sławomir (s. współpr.) 139
E. K. 6, 47, 113, 157-158, 161, 172-173
E. Z. zob. Zastróżna Ewa
Eligiusz, święty 5
Fietkiewicz Maria 42
Fietkiewicz Paweł 42
Gardzielewska Janina 22
Gierłowski Wiesław (kol. red.) 14-15, 17, 19, 58, 143-144
Gołąb Waldemar 142
Gordat Tadeusz 145
Górski Waław 64
Grabowska Janina 18, 42
Gradowski Michał (s. współpr.) 42, 65-68, 101
Graziani G. 77-78
Grzegorzewski Andrzej (kol. red.) 69-70, 90, 93-94, 97, 100, 102, 109, 146
Gubelin E. 77-78
Guzenda Jan 142
H. B. 49-52
Hoffman Alicja (s. współpr.) 1
Hutnik Jerzy 53
J. K. 30
jad 18, 38, 44, 55
Jakubowski Krzysztof (s. współpr.) 31, 40, 75, 164
Jan Paweł II, papież 64
Jelitto Henryk (s. współpr.) 123, 125, 137
Kaczmarek Zygmunt 11-12, 109
Kajkowska-Bykowska Sylwia (kol. red.) 77-78
Kamiński Krzysztof 42
Karaszewski Dariusz 53
Kawała Tadeusz (s. współpr.) 6, 117, 119, 148
Kazmi A. H. 77-78
Kępný Tadeusz (s. współpr.) 84, 91, 95, 99

Klabisz Marian 27
Konarski Józef (kol. red.) 4, 149, 157-158, 161, 166-173
Konart Tomasz 17, 23-24, 75
Kosmowska-Ceranowicz Barbara (s. współpr.) 16-17, 19, 21, 23
Kostrzak Magdalena (s. współpr.) 74, 76, 79, 87
Kotyła Zdzisław 47
Kotzbach Paweł Piotr (kol. red.) 25, 150
Krzemiński Wiesław (s. współpr.) 24
Kubica Jerzy (s. współpr.) 71, 82
Kubicka Krystyna 89
Malinowska Genowefa 142
Marciniak Bożena 142
Meller Władysław 129
Michalska Alina (s. współpr.) 62
Mizgalski Emil 109
Nierzwicki Józef 46
Nyckowski Eligiusz (s. współpr.) 126, 140-141, 152
Olszewski Tadeusz (s. współpr.) 83
Ostrowski D. 57
Otrębski Tadeusz 147
Petrajtis Ryszard 39, 63, 101
Pieškiewicz Czesław 111
Pomykacz Zbigniew 142
Przymanowski Michał (s. współpr.) 86, 96
Rodys Andrzej 160
Roger, złotnik 35
Rowiński Michał 151
Rozłowski Tadeusz (s. współpr.) 54, 57
Rożkiewicz Sławomir (s. współpr.) 26-27
S. K.-B. zob. Kajkowska-Bykowska Sylwia
Sachs Rainer (s. współpr.) 43, 53
Safarzyński Sławomir (s. współpr.) 98
Serwa Andrzej 163
Sikorski Maciej (s. współpr.) 88, 92
Smoleński Marek 55
Srebrodolski Borys Iwanowicz 17
Srokowski Arkadiusz 142
Stankiewicz Czesław 56

- Stykowski Roman 25
Szafrąński Piotr (s. współpr.) 28-29
Szarafiński Henryk 96
Ślesięński Władysław (s. współpr.) 22, 85
Tuchołka-Włodarska Barbara (s. współpr.) 63
Volhard Jacob 86
W. G. zob. Gierłowski Wiesław
Welles Clara Barck 51
Wilk Andrzej (kol. red.) 122, 124, 127-128, 130-136, 138, 142, 165
Witkowski Ryszard 142
Woźniak Michał (s. współpr.) 5, 33-36, 39, 61, 64
Zaremski Łukasz 57
Zastróżna Ewa (red. nacz.) 32, 168-169, 171, 174
Zielińska Urszula 67-68
Zieliński Tadeusz (s. współpr.) 48, 83
Zięta Jacek (s. współpr.) 60, 72-73
Żak Marek 64

